

Riitta Kärki

Toimittajan taakka, toisten tiennäyttäjä - vai päivävastoin? - vai päivävastoin?

Kärki, Riitta, Toimittajan taakka, toisten tiennäyttäjä - vai päivävastoin? [A national scientific journal: Burden for the editor, travellers' guide for the readers - or the opposite?]. Kirjastotiede ja informatiikka 11 (1): 3-9, 1992.

The tenth annual volume of the Finnish journal Kirjastotiede ja informatiikka (= Library and Information Science) was completed in 1991. The contents of the ten volumes are reviewed in terms of amounts of full articles, review articles, book reviews and letters to the editor, amounts and characteristics of writers, and the most often discussed subjects.

Address: University of Tampere, Department of Information Studies, P.O.Box 607, SF-33101 Tampere, Finland.

Katsauksia menneisiin vuosiin esitetään usein juhlissa, joissa päiväsankari täyttää 50 vuotta tai lähtee eläkkeelle, mutta harvoin sellaisissa, joissa juhlittava on 10-vuotias. Tämä katsaus on siis harvinaislaatuinen. Sen aiheena on Kirjastotiede ja informatiikka -lehti, jonka kymmenes vuosikerta valmistui pari kuukautta sitten.

Tutkimusta eikä pehmoilua

Lehden vuosikerta on ollut keskimäärin 125-sivuinen ja vaihtelut sivumäärissä ovat pieniä, joskin 1980-luvun puolivälin jälkeen ilmestyneet numerot ovat kauttaaltaan hiveneräisiä kuin aiemmat numerot. Sen sijaan kirjoitusten määrä on systemaattisesti pienentynyt koko kymmenvuotiskauden, kuten nähdään taulukosta 1. Tämä johtuu siitä, että lehden sisältö on yhä enemmän painottunut täyspitkiin artikkeleihin muun aineiston kustannuksella. Artikkelit ovat jo sinänsä entistä

pidempiä, joten luonnollisesti maksimisivumäärä saavutetaan pienemmällä juttumäärällä. Lisäksi toisenlaisten kirjoitusten *tarjonta* on pudonnut miltei olemattomiin - vaikka toimitus mielihyvin julkaisi ajankohtaisia katsauksia sekä parin sivun mittaisia keskustelupuheenvuoroja, kirja-arvioita ja haastatteluja, kirjoittajakunta on nähtävästi nyttemmin mieltänyt lehden lähinnä tutkimusraporttien julkaisukanavaksi eikä monipuolisemman viestinnän foorumiksi.

Tilanteen voi tulkita joko myönteisesti tai kielteisesti. Voidaan ajatella, että kymmenen vuotta sitten suomalainen kirjastotiede ja informatiikka (vielä enemmän kuin nyt) etsi identiteettiään ja tuolloin oli erityisen tärkeää tutustuttaa lukijoita alan kirjallisuuteen sekä keskustella ajankohtaisista kysymyksistä; sen sijaan 1980-luvun loppupuolelta lähtien tutkimus on laajentunut sen verran, että nimenomaan uusimman tutkimuksen julkistamisesta on väistämättä tullut alan ainoalle kotimaiselle tieteelliselle lehdelle tehtävä ylitse muiden.

Taulukko 1. Kirjastotiede ja informatiikka -lehden kirjoitusten määrät kaksivuotiskausittain

Juttutyyppe	1981-83	1984-85	1986-87	1988-89	1990-91	Yhteensä
Pääkirjoitukset	9	8	8	8	8	41
Artikkelit	25	21	24	21	19	110
Katsaukset	2	1	7	6	2	18
Keskustelut	6	14	10	10	4	44
Kirja-arviot	17	4	5	4	2	32
Haastattelut	3	1	1	-	-	5
Yht.	62	49	55	49	35	250

On mahdollista ottaa myös tylumpi kanta ja todeta, että Kirjastotiede ja informatiikka ei ole kasvanut aidoksi tieteelliseksi aikakauslehdiksi, koska se ei täytä kaikkia tämän julkaisutyyppin tärkeimpiä tehtäviä, ennen kaikkea ei (enää) välitä tietoa alan kirjallisuudesta. Nämä kaksi näkökulmaa eivät sulje toisiaan pois: parempaan kannattaa pyrkiä, mutta toimimme pienessä maassa, kirjastotiedettä ja informatiikkaa leipätyönään tekeviä on vieläkin varsin vähän eikä kukaan ole päätoiminen lehden tekijä.

Keskustelupuheenvuorojen väheneminen on kuitenkin hiukan kummallinen ilmiö. Aikakauslehtien historiaankin nähden olisi johdonmukaisempaa, että kun yhteisö on kasvanut, keskustelua käytäisiin entistä enemmän lehden palstoilla. Onko ajattelutavat todettu niin yhteismitattomiksi, ettei maksa vaivaa edes yrittää kommunikoida?

Aina samat kirjoittajat

Kymmenen vuoden aikana lehteen on kirjoittanut kaikkiaan 114 eri henkilöä. Joukko on huomattavan laaja varsinkin suhteessa niihin silloin tällöin kuulemiini väitteisiin, että kyseessä on pienen sisäpiirin (=Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen henkilökunnan) lehti. Heti perään on kylläkin myönnettävä, että kirjoittajista 86 on avustanut lehteä yhden ainoan kerran ja lopuistakin suuri osa vain kaksi kertaa, joten varsinkin, enemmän tai vähemmän vakinainen kirjoittajaryhmä on varsin suppea.

Kun jätetään laskuista pois pääkirjoitukset, jotka ovat muutamaa poikkeusta lukuunottamatta päätoimittaja Marjatta Okon laatimia, jäljelle jää 209

juttua ja 113 kirjoittajaa. Tästä joukosta 17 on laatinut enemmän kuin kaksi kirjoitusta ja yli 10 juttua kirjoittaneita on neljä. 11 tuotteliainta (eli $\sqrt{113}$ pyöristettynä lähimpään kokonaislukuun) teki yhteensä 97 juttua eli 46 % kaikista teksteistä. Vastuu lehden sisällöstä kasaantuu siis hyvin selvästi pienelle ydinjoukolle, joka kieltämättä on Tampere-painotteinen: kyseisistä henkilöistä seitsemän kuuluu TaY:n kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen väkeen, yksi työskentelee muussa yliopistossa ja kolme tieteellisessä kirjastossa. Kaikki edustavat kirjastotiedettä ja informatiikkaa. Listan viisi ensimmäistä, joiden tuotteita on jo peräti 30 % kaikista kirjoituksista, ovat tohtoreita ja loput kuusi ovat yhtä lukuunottamatta lisensiaatteja.

Tulosta voi kommentoida täsmälleen kuten Marjatta Okko vuonna 1986 omia samankaltaisia laskelmiaan: "kirjallisten panosten kasaantuminen kuvastaa tieteellisten ambitioiden keskittymistä yliopistoympäristöön".

Kehitysapua ja nurkkapatriotteja

Edellä oli havaintoyksikkönä yksittäinen henkilö, mutta on myös mahdollista luonnehtia juttuja tarkastelemalla niiden kirjoittajien ominaisuuksia, jolloin jokainen henkilö esiintyy havaintomatriisissa niin monta kertaa kuin hän on lehteen kirjoittanut. Tapausten kokonaismäärä on 267 eli enemmän kuin kirjoitusten määrä, koska muutamilla teksteillä on enemmän kuin yksi kirjoittaja.

Tekstit on sijoitettu kahdeksaan luokkaan sen mukaan, missä niiden kirjoittaja työskenteli julkaisemisajankohtana. Prosentuaalinen jakauma ilmenee taulukosta 2. Tampereen laitos on tässä

katsannossa ylivoimainen. Tieteellisissä kirjastoissa työskentelevienkään osuus ei ole mitättömän pieni; on nähtävissä, että Kirjastotieteellä ja informatikalla on suhteellisen runsaasti kontakteja tieteellisiin mutta ei kovinkaan vahvoja yhteyksiä yleisiin kirjastoihin. Tämä selittyy osittain sillä, että tieteellisiin kirjastoihin ovat sijoittuneet ne alalla jatko-tutkintoja suorittaneet, joiden palkkatyönä ei ole tutkimuksen tekeminen, mutta joille silti on opiskelunsa myötä syntynyt muita kirjastonhoitajia läheisempi suhde tiedeyhteisöön.

Taulukko 2. Kirjastotiede ja informatiikka -lehden kirjoittajien taustayhteisö: prosenttijakaumat kaikkien juttujen ja pelkkien artikkeleiden osalta

Työpaikka	kaikki	artikkelit
TaY K&I laitos	42	37
Tieteellinen kirjasto	15	13
Ei mikään	10	6
Muu TaY:n laitos	9	10
Muu yliopisto	8	12
Yleinen kirjasto	6	7
Ulkomaat	5	10
Muu	5	5
Yht. %	100	100
n=	267	120

Kokonaan ilman työpaikkaa olevien suhteellisen suuri osuus ei tarkoita, että kirjoittajista joka kymmenes on työtön. Mukaan on nimittäin laskettu kaikki opiskelijoiden jutut sekä kaikki ne, jotka Marjatta Okko on kirjoittanut eläkkeelle siirtymisensä jälkeen. Mielenkiintoisempaa on havaita, että Tampereen yliopiston muilta laitoksilta on peräisin enemmän tekstejä kuin muista yliopistoista yhteensä. Tämä merkitsee, että ensinnäkin kirjoituksista yli puolet on tamperelaisten laatimia sekä toiseksi Åbo Akademin ja Oulun yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitokset ovat kokoonsakin nähden erittäin vähäisesti edustettuina lehdessä - noista kahdeksasta prosentistaakaan kaikki ei ole kotoisin näiltä laitoksilta vaan esim. Helsingin ja Jyväskylän yliopistoista. Oulun laitos tosin perustettiin vasta vuonna 1988, joten sillä ei ole voinutkaan olla osaa eikä arpaakaan asiaan ennen kuin kymmenvuotiskauden loppupuolella, mutta tämä ei päde Åbo Akademin laitokseen.

Verrattaessa toisiinsa *kaikkia* kirjoituksia ja pelkkiä *artikkeleita* nähdään, että artikkeleita tulee muita juttutyyppejä tasaisemmin eri paikoista. Tieteellisen tutkimuksen julkaisukanavana lehti on siis suhteellisen laajan piirin väline, vaikka katsausten, kirja-arvioiden ja keskustelupuheenvuorojen laatiminen onkin jäänyt melkein yksinomaan toimitusta lähellä olevien henkilöiden eli tamperelaisten vastuulle. Tamperelaisten osuus kirjoittajista asettuu nyt lähemmäs oikeita mittasuhteita; he ovat kirjoittaneet eniten artikkeleita, mutta hehän edustavatkin maan suurinta kirjastotieteen ja informatiikan laitosta.

Eri paikoissa työskentelevien ihmisten kirjoittamien juttujen määrät eivät ole aivan tasaisesti jakautuneet kymmenvuotiskaudelle. Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen edustajien huippuvuodet olivat 1984 ja 1985, jolloin peräti 61 % vuosikertojen sisällöstä oli heidän hengentuotteitaan. Pohjanoteeraus, 22 %, on vuodelta 1990 ja 1991. Tosin näissä laskuissa ovat mukana myös pääkirjoitukset, jotka eivät enää tuolloin olleet Tampereella työskentelevän kirjoittamia, mutta suunta on aivan samanlainen pelkkien artikkeleidenkin osalta. Kaikkiaan Tampereen laitoksen väen osuus oli pienehkö aivan alussa, kasvoi melkoisesti 1980-luvun puolivälin tienoilla ja on sen jälkeen johdonmukaisesti pienentynyt. Alkuvuosina muita avustajia haettiin ensisijaisesti Tampereen yliopiston muilta laitoksilta, kymmenvuotiskauden lopulla tekstiä on tullut entistä tasaisemmin eri puolilta. Trendi on selvä: alussa Tampereen laitos oli ainoa muttei sittenkään omavarainen, nyt se on vain suurin ja yhä vähemmän omavarainen.

Taulukossa 3 esitellään kirjoittajien status. Varttuneella tutkijalla en tarkoita samaa kuin Suomen Akatemia vaan sellaista henkilöä, joka on suorittanut vähintään lisensiaatin tutkinnon ja tekee tutkimus- tai opetustyötä. Nuori tutkija on tutkimustehtävässä oleva kandidaatti. Kirjastonhoitajat ovat keitä tahansa kirjastoammattilaisia riippumatta heidän asemastaan organisaatiossa. Opiskelijoiden kanssa samaan ryhmään on sijoitettu sellaiset vastavalmistuneet, jotka eivät tee tutkimus- tai kirjastotyötä tai yleensä mitään työtä toistaiseksi.

Varttuneiden tutkijoiden osuuksien vaihtelu eri vuosina kuvastaa sitä, miten lehti alkuaikoinaan hankki arvovaltaisia kirjoittajia tieteenalan ja maan rajojen ulkopuolelta, koska se on uudelle julkaisulle hyvä tapa osoittaa tasoaan, kauden puolivälissä lehden tekijät olivat lähes kaikki alan sisältä mutta

samalla vähemmän arvovaltaisia, koska jatkokutkintoja suorittaneita ihmisiä sekä tutkimusvirkoja oli edelleen niukasti, ja parina viime vuonna varttuneet tutkijat ovat selvästi lisänneet osuuttaan, koska heitä on olemassa. Havaintoa tukee myös taulukosta 4 ilmenevä kirjoittajien tieteenalaja-kauma. Kehityskulku selittää myös nuorten tutkijoiden osuuden romahtamisen kauden lopulla: nuoret ovat varttuneet.

Kirjastonhoitajat ovat olleet kirjoittajina aktiivisempia kuin lehteä pintapuolisesti selaillemalla ehkä luulisi. Heidän osuuksiensa vaihtelua eri vuosina on vaikea selittää, mutta vaihteluun ei liioin kannata kiinnittää turhan suurta huomiota, koska osuudet on laskettu niin pienistä määristä, että pieni muutos absoluuttisissa luvuissa vaikuttaa paljon prosenttilukuihin.

Juttujen luokittelussa kirjoittajan tieteenalan mukaan noudatin sellaista periaatetta, että jokainen kirjasto- ja informaatiopalvelualalla toimiva edustaa kirjastotiedettä ja informatiikkaa, oli hän sitten oppiaineessa pelkät aineopinnot suorittanut kirjastonhoitaja tai alunperin muualla väitellyt mutta sittemmin alalle siirtynyt tutkija. Tieteenalatarkastelussa huomio kiinnittyy kirjastotieteen ja informatiikan itseriittoisuuden lisäksi siihen, että kun alkuvuosina muut yhteiskuntatieteilijät olivat kovinkin tärkeitä avustajia, kauden loppupuolella he loistavat tyystin poissaolollaan. Syynä voi olla yksinkertaisesti se, ettei heiltä enää aktiivisesti hankita juttuja ja kun niin ei tehdä, heillä ei ole aihetta kirjoittaa Kirjastotieteeseen ja informatiikkaan, sillä heillä on lukuisia muitakin kanavia käytettävissään. Muista tieteenaloista on mainitta-

va osuus vain filosofialla. Esim. tietojenkäsittelyoppi ei siis ole käytännöllisesti katsoen lainkaan edustettuna, vaikka se puheissa usein esiintyy kirjastotieteen ja informatiikan lähitieteiden joukossa.

Alhaista syntyperää

Pääkirjoitukset, kirja-arviot ja keskustelupuheenvuorot ovat oletettavasti kaikki nimenomaan lehteä varten tehtyjä alkuperäiskäsikirjoituksia, toisin sanoen niitä ei ole alunperin laadittu jotain muuta tarkoitusta varten ja myöhemmin muokattu lehteen sopivaksi tekstiksi. Mutta mikä on artikkelien ja katsausten syntymisen alkuperäinen motiivi? Jaottelin ne syntytaustan perusteella neljään ryhmään: alkuperäiskäsikirjoitukset, esitelmät Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen seminaarisissa, referaatit pro gradu -tutkielmista - ne ovat toki nimenomaan lehteä varten laadittuja kirjoituksia, mutta erotan ne alkuperäiskäsikirjoituksista, koska ne kumminkin ovat lyhennettyjä ja muokattuja versioita olemassaolevasta tutkielmasta - sekä suomennokset ulkomaisista artikkeleista ja vieraskielisistä esitelmistä. Alkuperäjakautuma osoittautui seuraavanlaiseksi (n=128):

Alkuperäiskäsik. 56 %
 Esitelmä KIY:ssä 20 %
 Tutkielmareferaatit 13 %
 Suomennos 11 %

Taulukko 3. Kirjastotiede ja informatiikka -lehden kirjoittajien status: prosenttijakaumat kaksivuotiskausittain ja koko kymmenvuotiskaudella

Kirjoittaja	1981-83	1984-85	1986-87	1988-89	1990-91	1981-91
Varttunut tutkija	52	50	37	49	64	49
Kirjastonhoitaja	13	22	28	30	22	23
Nuori tutkija	25	24	26	17	8	21
Opiskelija, vastavalm.	9	2	5	2	3	5
Muu	0	2	4	2	3	2
Yht. %	99	100	100	100	100	100
n =	67	54	57	53	36	267

Taulukko 4. Kirjastotiede ja informatiikka -lehden kirjoittajien edustama tieteenala: prosenttijakaumat kaksivuotiskausittain ja koko kymmenvuotiskaudella

Tieteenala	1981-83	1984-85	1986-87	1988-89	1990-91	1981-91
K&I	73	87	86	98	86	85
Muu yht.tiede	13	4	7	0	0	6
Filosofia	6	2	2	0	6	3
Muu	3	4	5	0	8	4
Ei tiedossa	5	4	0	2	0	2
Yht. %	100	101	100	100	100	100
n =	67	54	57	53	36	267

Kun artikkeleista ja katsauksista vain vähän yli puolet on alunperin lehteä varten kirjoitettuja, voidaan todeta, että vaikka tutkimus onkin kasvanut, sen volyyymi ei takaa riittävää käsikirjoitusten tarjontaa Kirjastotieteelle ja informatiikalle. Suommennettavia tekstejä ei juurikaan aktiivisesti haeta, vaan käännoiksi tehdään silloin, kun jotain mielenkiintoista ilmaantuu eteen. Sen sijaan Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen seminaarien esitelmöijä sekä tutkielmien tekijöitä vaanitaan jatkuvasti: ilman heitä lehteä ei saataisi täyteen.

Spontaanin tarjonnan vähäisyyden perusteella voitaisiin tehdä ilkeämielinen päätelmä Kirjastotieteen ja informatiikan tasosta: oikealla tieteellisellä aikakauslehdellä on tiukka arviointijärjestelmä, jonka seulasta pääsee läpi vain pieni osa artikkelitarjokkaista, mutta tämä lehti haalii tekstinsä sieltä sun täältä ja julkaisee kaiken, mikä vähänkin on julkaisukelpoista. Vastapainoksi voi vain jälleen muistuttaa, että kyseessä on kansallinen tutkimuksen julkaisukanava, johon on mahdollonta soveltaa kansainvälisten eliittilehtien kriteereitä, vaikka sinänsä pidetäänkin taso mahdollisimman korkeana. Sitä paitsi Kirjastotieteen ja informatiikan tilanne ei ole mitenkään poikkeuksellinen verrattuna muihin kotimaisiin yhteiskuntatieteellisiin aikakauslehtiin. 1960-luvulla oli suunnitteilla kaikille yhteinen yleislehti², mutta kehitys kääntyi täsmälleen päinvastaiseen suuntaan eli 1970-80-luvulla perustettiin useita uusia erityisalojen julkaisuja. Tieteen kasvun myötä kaikille riittää kirjoittajia, mutta ei mitenkään valtavasti³, ei varsinkaan nuorilla aloilla. Luultavasti moni toimittussiihteeri olisi kirjoittanut kuten Heikki Luostarin⁴, jos olisi osannut:

"Tämä Tiedotustutkimuksen numero on laiha, mutta vastaavasti sitä enemmän myöhässä. Myönnetään: toimitus puuttuu kotimaisten artikkeleiden tarjonnan vähäisyyteen. Kirjoittajalaarit on käyty läpi, kitukasvuiset ja vääräsäärisetkin on kelpuutettu. Ei auta."

Syntytaustaltaan erilaisten kirjoitusten osuudet lehdessä eivät ole kovin paljon vaihdelleet eri vuosina. Merkillepantavaa on kuitenkin se, että varsinaiset alkuperäiskäsikirjoitukset ovat hieman vähentyneet, kun taas tutkielmareferaatit ovat selvästi lisääntyneet. Tämä ilmeisesti johtuu siitä, että toisaalta tutkijat pyrkivät julkaisemaan kotimaisen sijasta kansainvälisissä lehdissä ja toisaalta yhä enemmän on valmistunut niin tasokkaita pro gradu -tutkielmia, että niiden pohjalta laadittuja artikkeleita on syytä julkaista.

Itsestä on mukavinta puhua

Erittelin kirjoitusten aiheita soveltaen Järvelinin ja Vakkarin⁵ luokitusrunkoa, joka kylläkään ei ole tätä aineistoa ajatellen paras mahdollinen, sillä se on luotu nimenomaan kirjastotieteen ja informatiikan tutkimusartikkeleiden analyysivälineeksi. Kirjastotiede ja informatiikka -lehdessä on ensinnäkin julkaistu muidenkin alojen kuin kirjastotieteen ja informatiikan artikkeleita. Toiseksi omassa erittelyssäni ovat mukana kaikki juttutyypit paitsi kirja-arviot, siis paljon muutakin kuin tutkimusartikkeleita. Tulokset eivät siis (ainakaan ensisijaisesti) kuvasta sitä, millaista tutkimusta kirjasto-

Taulukko 5. Kirjastotiede ja informatiikka -lehden kirjoitusten aiheet: prosenttijakaumat kaksivuotiskausittain ja koko kymmenvuotiskaudella

Aihe	1981-83	1984-85	1986-87	1988-89	1990-91	1981-91
K&I-palvelutoiminta	7	22	16	16	18	16
K&I tieteenä	22	11	0	22	9	13
Koulutus	2	7	18	18	9	11
Tiedon tallennus ja haku	16	7	16	4	6	10
Tiedon tarve ja hankinta	11	4	0	13	18	9
Metodologia	13	11	2	2	0	6
Tieteellinen viestintä	4	4	4	2	12	5
Kirjastohistoria	2	0	4	7	12	4
Muu k&i-tutkimus	0	11	14	11	0	8
Muut	22	22	26	4	15	18
yht. %	99	99	100	99	99	100
n =	45	45	50	45	33	218

tieteessä ja informatiikassa on tehty, vaan sitä, millaisista aiheista Kirjastotieteessä ja informatiikassa on kymmenen vuoden aikana kirjoitettu.

Taulukkoon 5 on koottu tulosten päälinjat, ts. suosituimmat aiheet luokiteltuina paljon karkeammin kuin alkuperäisessä erittelyssä. Kirjasto- ja informaatiotieteelliset aiheet, joita taulukossa ei ole eritelty, muodostavat pienen hajanaisen joukon, johon kuuluu mm. kustannus- ja julkaisutoiminta. Ryhmässä "muut" puolet aiheista kuuluu johonkin toiseen tieteenalaan, toinen puolisko ei liity mihinkään tieteeseen vaan sisältää esim. keskustelupalstan vastineen vastineita, joissa käsitellään vaikkapa jonkin aiemman kirjoituksen sanavalintoja.

Aihepiireistä eniten käsiteltyksi osoittautuu kirjasto- ja informaatiopalvelutoiminta. Sen sisällä on kaikkein vahvimmin edustettuna hallinto ja suunnittelu, joka on inspiroinut erityisesti niitä kirjasto- ja informaatiopalvelualan edustajia, jotka eivät ole tutkijoita. Jälkimmäinen havainto ei toki yllätä, mutta se on mielenkiintoista, että yleensä juuri hallinto ja suunnittelu nousee aiheeksi yli muiden samalla kun esim. kokoelemlia, tietopalvelua tai käyttäjäkoulutusta ei ole yksinään käsitelty oikeastaan lainkaan, joskin ne ovat mukana useita toiminnon lohkoja käsittelevissä kirjoituksissa, jotka ovat toiseksi yleisimpiä k&i-palvelutoimintaa käsittelevistä jutuista.

Saattoi odottaa, että kirjastotiede ja informatiikka tieteenalana on yksi suosikeista. Vaihtelut sen osuuksissa eri vuosina kuvannevat ensisijaisesti aineiston pienuutta. Heti lehden perustamisen jälkeen sen palstoilla luonnollisesti pohdittiin, mikä on tämä uusi tieteenala, jota tuore aikakauslehti edustaa, ja vuosina 1988 ja 1989 järjestettiin alan luonnetta tarkastelevia seminaareja. Nämä seikat näkyvät taulukossa tavallista paljon suurempina prosenttilukuina. Koulutusta käsittelevien juttujen kasautuminen vuosille 1986-89 selittyy sillä, että ilmestyi koulutusta käsittelevä teemanumero, jonka innoittamia kommentteja julkaistiin monessa myöhemmässä numerossa.

Tiedon tallennus ja haku on tietämämme mukaan suurin kirjastotieteen ja informatiikan tutkimusalueista, mutta tämä ei liiemmästi käy ilmi lehden aihejakaumasta. Olisi voinut olettaa, että kun tiedon tallennusta ja hakua on (ainakin Tampereella) voimakkaasti korostettu nimenomaan viime vuosina, sen osuus lehden sisällössäkkin olisi kasvanut. Päinvastoin näyttää kuitenkin käyneen. Tutkimusalan sisällä potin jakavat luokitus ja indeksointi sekä bibliografiat ja viitetietokannat.

Metodologian suosion tasainen lasku heijastaa nähdäkseni laajempaa ilmapiirin muutosta menneiden kymmenen vuoden aikana. 1980-luvun alussa yhteiskuntatieteissä yleensäkin puhuttiin paljon metodologiasta, mm. ns. pehmeistä menetelmistä

ja ihmistieteiden metodologisesta erityisluonteesta. Kiinnostus metodologiaa kohtaan ei varmaankaan ole sittemmin lakannut, mutta enää ei liikuta yhtä yleisellä tasolla, vaan tarkastelu kohdistuu pikemminkin yhden tutkimusalueen, vaikkapa tiedon hankinnan tutkimuksen, metodologiaan eikä tämä ole yhtä laajan piirin harrastus.

Kaikkiaan aiheiden kirjo ei näytä valtavan monipuoliselta verrattuna alalla ajateltavissa ja olemassakin oleviin kiinnostuksen kohteisiin. Tähän ei ole syynä ainakaan lehden linja, sillä sikäli kuin tiedän, Kirjastotiede ja informatiikka noudattaa ainoastaan kahta linjapäätöstä: 1. tekijät vastaavat kirjoitustensa tieteellisestä sisällöstä, 2. kirjoitukset saavat mieluiten olla hyviä.

Lainaan lopuksi Marjatta Okkoa⁶: "Kymmenen vuotta kirjastotiedettä ja informatiikkaa on merkinyt niin alan opettajille kuin opiskelijoille sekä kivireen vetämisestä että laajoja näköaloja harjanteilta." Huomatkaa, ettei isoa alkukirjainta esiintynyt kuin virkkeen alussa. Teksti on kymmenen vuoden takaa ja jatkuu näin: "Jos Kirjastotiede ja informatiikka -lehti pystyy opastamaan kulkijat vaivattomammalle reitille seuraavana kymmenvuotiskautena, se on täyttänyt tehtävänsä. Sen arvioiminen kuuluu lukijalle." Toimitussihteerinä saa-

mani lukijapalautteen perusteella en oikein osaa päätellä, miten on käynyt. Antaa tulla.

Hyväksytty julkaistavaksi 21.2.1992.

Viitteet

1. Okko, Marjatta, Viisi kynttilää viisivuotiaalle lehdelle. Kirjastotiede ja informatiikka 5 (1986) 4, 111-112.
2. Eskola, Katarina & Sauri, Tuomo, Tieteellisten lehtien toimittaminen. Sosiologia 24 (1987) 4, 249-250.
3. Lisää aiheesta ks. Kaukonen, Erkki, Sosiologia-lehden kaksi vuosikymmentä. Sosiologia 23 (1986) 4, 327-338.
4. Tiedotustutkimuksen silloinen toimitussihteerinä Heikki Luostarinen kommentoi lehden tilannetta pääkirjoituksen perässä, Tiedotustutkimus 10 (1987) 4, 2-3.
5. Järvelin, Kalervo & Vakkari, Pertti, Kirjastotieteen ja informatiikan tutkimusartikkelien sisällönanalyysi. Kirjastotiede ja informatiikka 7 (1988) 4, 112-132.
6. Okko, Marjatta, Alkutaipaleesta aikakauslehteen. Kirjastotiede ja informatiikka 1 (1981) 1, 1-2.